

Hüseyin Avni Alparslan Bey (1876-1921)

Hüseyin Avni Alparslan, 1876 yılında Tirebolu'da doğmuştur. Babası Öksüzöğullarından (Hüseyin Yazıcıoğullarından) Hoca Emin Efendi, annesi Yanıkömeroğullarından Mehmet Kapudan'ın kızı Kadın Hanım'dır. Tirebolu'da Cintoşa Mahallesinde dünyaya gelen Hüseyin Avni Bey, ilk eğitimini babasından ve mahalle mektebinde almıştır. Tirebolu'da Rüştüye Mektebinde okumuş, 1898'de Trabzon İdadisi'nden mezun olmuş ve aynı yıl İstanbul'da bulunan Harp Okulu'na girmiş, 2 Şubat 1901'de Piyade Teğmen (1316-P.36) olarak mezun olmuştur.

İlk olarak Manastır'daki III. Ordu'ya tayin olmuştur, 14 Şubat 1901'de III. Ordu emrindeki Selanik Redif Tümeninde, 10 Kasım 1901'de III. Ordu 42'nci Redif Alayı, 4'üncü Menlik Taburu 2'nci Bölükte görevlendirilmiştir. Kısa bir süre sonra yoğun çatışmaların yaşanacağı bu bölgede, Hüseyin Avni Bey'in henüz genç bir subayken tanık olacağı farklı gelişmeler yaşanmıştır. Nitekim Makedonya'daki İlinden İsyanı öncesinde Bulgar isyancılar, 23 Eylül 1902'de Selanik Vilayetine bağlı Cuma-i Bâlâ kazasında bir isyan girişimde bulunmuştur. Bu durum karşısında Osmanlı kuvvetleri bütün gücünü çete çarpışmalarına, eşkıya takiplerine yöneltmek durumunda kalmıştır. 2 Ağustos 1903'de Manastır ve çevresinde bulunan köylere yapılan saldırılar ile başlayan İlinden İsyanı sırasında İştıp, Köprülü, Pirlepe, Kırçova, Ohri, Manastır, Kesriye Cuma-i Bâlâ ve Menlik kazaları ihtilal hareketinin en kanlı merkezleri olmuştur.

İlinden İsyanı süresince Menlik Taburu'nda görev yapan Hüseyin Avni Bey önemli çarpışmalara girmiş, isyanın bastırılmasında ve eşkıyanın takibinde bilfiil görev almıştır. Bulgar eşkıyasına karşı yürütülen bu harekât sırasında Hüseyin Avni Bey Demirhisar, Menlik ve Petriç bölgelerindeki Bulgar çetecilerin takip ve tenkilinde büyük yararlılıklar göstermiş, bundan dolayı Serez Tümen Komutanı'nın teklifi üzerine Dördüncü Dereceden Mecidiye Nişanıyla ödüllendirilmiştir. 29 Aralık 1903'de III. Ordu 120'nci Redif Alayı, 4'üncü Piyade Taburu (İpek Taburu) 4'üncü Bölük Komutanlığına atanmıştır. Bu görevdeyken Üsteğmen rütbesine terfi etmiştir. Makedonya'da giderek artan asayişsizlik, isyan, etnik çatışmalar ve kargaşa sırasında jandarmaya büyük görevler düşmüştür. Görülen lüzum üzerine Rumeli vilayetlerinde gerçekleştirilen ıslahatlar çerçevesinde Selanik'te iki Jandarma Mektebi açılmıştır. Şubat 1904'te Üsküp'e giden Hüseyin Avni Bey, Aralık 1904'te Selanik'te kurulan Jandarma Zabitan ve Posta Kumandanları Mektebi'nin üçüncü ders devresine katılmış, burada beş haftalık bir eğitim almıştır. Müteakiben 12 Şubat 1905'te İpek Taburu'ndan Selanik Jandarma Alayı Serfice Taburu, 5'inci Bölüğüne atanmıştır.

30 Haziran 1907'de yüzbaşılığa terfi ederek Manastır Jandarma Alayı 5'inci Tabur, 5'inci Bölük (Grebene Bölüğü) Komutanlığına tayin olan Hüseyin Avni Bey, Meşrutiyet idaresinin tekrar tesis edilebilmesi uğrunda 1908 Haziran ayına kadar Grebene ve Naslıç'te bölge halkından bir direnme gücü meydana getirilmesinde büyük çaba göstermiştir. Naslıç, Grebene'nin ilçelerini harekete geçiren Hüseyin Avni Bey, halkı hep birlikte hürriyet istemeye yönlendirmiştir. Bu süreçte 24 Temmuz 1908 tarihinde Meşrutiyet ilan edilmiş, ancak Meşrutiyet'in ilanı beklenen ümitleri karşılamamış, Hüseyin Avni Bey değişen siyasi ortam içinde 2 Şubat 1909'da III. Ordu Nizamiye açığına çıkarılmıştır.

Hüseyin Avni Alparslan

14 Şubat 1909'da Jandarma sınıfından istifa ederek eski sınıfı olan Nizamiye'ye (Piyade) geçmek üzere Selanik'e geldiğinde 31 Mart Ayaklanmasını bastırmak üzere oluşturulan Hareket Ordusu'na katılmış ve Nisan 1909'da İstanbul'a gelmiştir. Burada tekrar Jandarma sınıfına geçmiş ve Kasımpaşa Jandarma Bölük Komutanlığına atanmıştır. Müteakiben Ağustos 1909'da Yıldız'daki Efrad-ı Cedide Mektebi 4'üncü Bölük Kumandanı ile becayişte bulunmuştur. Hüseyin Avni Bey daha sonra 15 Ocak 1910'da Bağdat'a Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi Müdürlüğüne atanmış ve yaklaşık iki ay Bağdat'ta görev yapmıştır. 26 Mart 1910'da İzmit Jandarma Taburu 2'nci Bölük Komutanlığına, 29 Ocak 1912'de Harita Komisyonu İstikşaf (*Keşif*) Kısmına, 24 Ekim 1912 de geçici olarak Nevşehir Alayı'nın Ürgüp Taburu'na tayin edilmiştir. Ekim 1912'de başlayan Balkan Savaşı sırasında Çatalca Muharebelerine katılmıştır. Çatalca'da 8'inci Alay 2'nci Tabur 4'üncü Bölük Komutanlığı ile 6'ncı Alay 7'nci Tabur 1'inci Bölük Komutanlığında bulunan Hüseyin Avni Bey, Mayıs 1913'te tekrar Harita Komisyonuna dönmüştür.

Birinci Dünya Savaşı başladığında Osmanlı Devleti'nin seferberlik kararı almasıyla birlikte Ağustos 1914'te Erzurum'daki III. Ordu Menzil İdaresi Mülhakilığına atanan Yüzbaşı Hüseyin Avni Bey, Kasım 1914'e kadar bu görevde kalmıştır. Kafkas Cephesinde Rusya'nın Doğu Anadolu üzerine ileri harekâta girişmesiyle Erzurum'da bulunan Bahattin Şakir Bey kumandasındaki Teşkilât-ı Mahsûsa Taburunda (Tavusker/(Çataksu) Taburu) görevlendirilmiştir. 1915 Nisan ayı sonlarına doğru Teşkilât-ı Mahsûsa kuvvetlerinin Alay teşkilatına geçirilmesi çalışmalarında Hüseyin Avni Bey de Milo Müfrezesine bağlı olan Ergenis/Erkinis (Artvin Yusufeli Demirkent Köyü) Müfrezesi Komutanlığına görevlendirilmiştir. 1915 Nisan ayından itibaren Rus ordusunun Kafkas Cephesinde yeniden başlayan taarruzları karşısında, Yüzbaşı Hüseyin Avni Bey müfrezesiyle birlikte Erkinis, Yusufeli, Tortum, Koçunboğazı, Başkurt Deresi, Kop, Masat, Maden Hanları, Ahsunklar Hanlarında Rus kuvvetlerine karşı savaşmıştır. Ağır kış şartlarında cereyan eden bu savaşlarda ayakları donan Hüseyin Avni Bey kısa bir süre Erzurum'da tedavi görmüş, daha sonra tekrar birliğinin başına dönmüştür. Bayburt civarında cereyan eden Kop Muharebelerine katılmıştır.

Bayburt bölgesinde 14 Mart 1916'da başlayan muharebeler, Rusların 15 Temmuz 1916'da Bayburt'u işgaline kadar sürmüştür. 1916 Ekim ayının sonlarına doğru Rus birlikleri Giresun bölgesinde Tirebolu yakınlarındaki Harşit Deresi'ne kadar ilerlemişler, bu durumda Erzincan-Köse-Ardasa-Görele/Tirebolu hattı, Rus taarruzuna karşı belirlenen son savunma hattı olmuştur. Kop Muharebeleri sırasında Çoruh Müfrezesi bünyesinde görev yapan Hüseyin Avni Bey'in rütbesi, 7 Haziran 1916'da Kıdemli Yüzbaşılığa yükseltilmiştir. Ruslara karşı savaşta gösterdiği başarıdan dolayı III. Ordu Komutanı Vehip Paşa'nın onayı ile kıdemi üç yıl yükseltilerek 14 Eylül 1916'da Binbaşı rütbesine terfi etmiştir. Ocak 1917'de Avusturya Hükümetinin Üçüncü Dereceden Askeri Meziyet Nişanı ile, 2 Nisan 1917'de de Harp Madalyası ile taltif edilmiştir.

Hüseyin Avni Bey, 14 Eylül 1916'da 49'uncu Tümen 153'üncü Alay 3'üncü Tabur Komutanlığına atanmıştır. Rusların Kafkas Cephesinde bir taarruzunu mümkün görmeyen Başkomutanlık karargâhı, 23 Mayıs 1917'de, 49'uncu Kafkas Piyade Tümeninin kadro halinde Genel Karargâh emrine İstanbul'a naklini emretmiştir. Daha sonra bu Tümen, 16 Haziran 1917'de Suriye Cephesine, Temmuz 1917'de İzmir'e sevk edilmiş, 2'nci Süvari Tugayı da 24 Aralık 1917'de Filistin Cephesine gönderilmiştir. Ancak 49'uncu Tümenin Hücum Taburu Filistine'e gitmeyip bölgede kalmıştır. Kısa bir süre sonra 1 Haziran 1917 de, 1'inci Kafkas Kolordu Kumandanlığına bağlı, 9'uncu Tümen'e Hücum Alayı Komutanı olarak görevlendirilmiştir. Hüseyin Avni Bey müteakiben 1917 yılı sonunda bu kez 2'nci Kafkas Kolordusuna (*Komutanı Mirliva Yakup Subaşı*) bağlı 37'nci Kafkas Tümeni (*Eski Sahil Müfrezesi*) 110'uncu Alay Komutanlığına tayin olmuştur. Bundan böyle Harşit Cephesinde olan Binbaşı Hüseyin Avni Bey, Birinci Dünya Savaşı sonlarına doğru Türk tarafının başlattığı Kafkas ileri harekâtına katılmıştır.

Rusya'da Bolşevik Devrimi patlak verince Türk ordusu, bu fırsattan yararlanarak işgal altındaki topraklarını kurtarmak istemiştir. Bu maksatla Albay Kazım (Özalp) komutasındaki 37'nci Kafkas Tümeni 12 Şubat 1918'de taarruza geçmiş; 13 Şubat'ta Erzincan, 24 Şubat'ta Trabzon, 12 Mart'ta Erzurum kurtarılmıştır. Türk ordusu bu ileri harekâtla 14 Mart 1918'de, 1914 yılındaki sınırlara ulaşmıştır. Bu sırada 24 Şubat 1918'de Trabzon Mevki Komutanlığına atanmış olan Hüseyin Avni Bey, 123'üncü Alayla birlikte Mapavri'ye (Çayeli) 2 Nisan günü girmiş, 10 Nisan'da da 110'uncu Alay Komutan Vekilliği uhdesinde kalmak üzere 123'üncü Alay Komutanlığına (Ardahan Müfrezesi) tayin edilmiştir.

Bu dönemde Ardahan, Kars, Çıldır ve Ahılkelek'te görev yapan Hüseyin Avni Bey, bölgedeki milisleri teşkilatlandırmıştır. Daha sonra 3'üncü Tümen 8'inci Alay Komutanlığına atanmıştır. Mayıs 1918'te Gümrü ile Ahılkelek arasında toplanan Ermeni kuvvetleri üzerine taarruz ederek bir kısmını etkisiz hale getirmiş, bu başarısı üzerine Kafkas Grubu Komutanı Yakup Şevki Paşa tarafından takdir edildirmiştir. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasıyla birlikte Türk birlikleri 1918 Aralık ayı sonlarında eski hudutlarına çekilince Hüseyin Avni Bey'in birliklerinin bulunduğu Ahıska, Ahılkelek ve Gümrü boşaltılmıştır. Daha sonra memleketine yakın bir yere tayinini isteyen Tirebolulu Hüseyin Avni Bey, Mustafa Kemal Paşa Samsun'a çıkmak üzere Karadeniz'de yol alırken 17 Mayıs 1919'da önce Atina (Pazar) Askerlik Şubesi Başkanlığına, daha sonra sırasıyla Eylül 1919'da Rize, Şubat 1920'de de Giresun Askerlik Şubesi Başkanlığı ve Giresun Kazası Kaymakamlığı Vekaletine atanmıştır. Hüseyin Avni Bey, bu görevi sırasında halkı Millî Mücadeleye teşvik etmiş ve teşkilatlandırmaya çalışmıştır.

Sivas Kongresi'nden sonra Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleşmiş olan Milli Muhafaza/Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyetleri merkez ve şubeleri, yeni unvanla tekrar faaliyete başladıkları zaman Giresun'da yeniden teşkilat yapılmamış, Dizdarzâde Eşref Bey'in başkanlığındaki Giresun Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti idare heyeti mevcudiyetini korumuştur. Yalnız eski başkanı olan (Topal) Osman Ağa, idaresindeki Giresun Müdafaa-i Memleket Komitesini Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin bir şubesi haline koyarak tekrar faaliyete geçirmiştir. TBMM hükümetine yardımcı olmak üzere Sahil Muhafaza Müfrezesi kurulmaya başlanmıştır. Bu müfreme için, Pontus çetelerine veya diğer eşkiya çetelerine karşı Giresun Mıntıkası Komutanlığının polis, jandarma ve Askerlik Şubesi personelinden ve köy bekçilerinden istifade edilmiştir. Ancak bunlar yetersiz sayıda ve emniyet verici bir durumda olmadıklarından bu duruma çare bulmak amacıyla Osman Ağa'nın idaresindeki Müdafaa-i Hukuk şekline girmiş olan hususi komite (*Giresun Müdafaa-i Memleket Komitesi*), Kasım 1919 da toplanmıştır.

Aralık 1919'da yapılan Meclis-i Mebusan seçimlerinde Dizdarzâde Eşref Bey Giresun'un temsilcisi olarak Trabzon'dan mebus olup gidince, merkezde Osman Ağa'nın başkanlığında yeni bir "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Giresun Merkez Heyeti" kurulmuştur. Bunun neticesi olarak merkezde ve bütün kaza sahillerinde Sahil Muhafaza Müfrezeleri oluşturulmuştur. Giresunluların "Müdafaa-i Milliye Gönüllü Taburu", resmi makamlarca "Giresun Milli Taburu" ve İç Anadolu'nun bazı mahallerinde ve muharebelerde "Giresun Milli Alayı" denen ve daha sonra Alaya dönüşecek taburun kaynağı, gönüllülerden teşkil edilen işte bu "Sahil Muhafaza Teşkilatı" olmuştur.

Bu süreçte Giresun'daki dâhili durumun güvenilir olmadığını, bazı gruplarda padişah ve İstanbul hükümetine taraftarlıklar olduğunu, Pontusçuların ise mütareke şartlarında fırsat kollamakta olduklarını, dolayısıyla vaziyetteki tehlikeyi sezen Hüseyin Avni Alparslan Bey, bölgenin savunulması ve Millî Mücadele'ye destek olmak gayret ve kararlılığıyla Osman Ağa'nın yanında yer almıştır. Giresun Gönüllü Alayının teşkiline birlikte çalışmışlardır. O günlerde Erzurum'daki 15'inci Kolordu seferberliğine devam ederken Giresun Milli Taburunun, Ermeni harekâtı için Şark Cephesine gönderilmesi düşünülmüş ve Eylül 1920'de tabur önce Trabzon'a, oradan da Bayburt üzerinden Kars'a

intikal etmiştir. Trabzon'a kadar taburuyla birlikte hareket eden Osman Ağa, taburu Trabzon'dan uğurladıktan sonra dönüşte Ankara'ya geçmiştir. Ankara'da kaldığı süre içinde yaptığı görüşmeler sırasında, Giresun kazasının Trabzon'dan ayrılarak müstakil bir liva olmasını sağlamış, ayrılmadan önce veda için Mustafa Kemal Paşa'nın huzuruna çıktığında ise Mustafa Kemal Paşa kendisiyle beraberinde gelen uşaklarının şahsi muhafızlar olarak yanında kalmasından memnuniyet duyacağını belirtmiştir. Bunun üzerine Osman Ağayla birlikte Ankara'ya gelen Giresunlu uşaklar, gönüllü muhafızlar (Gönüllü Maiyyet Müfrezesi) olarak Ankara'da kalmışlar, başlarına da Üsteğmen rütbesi verilen Mustafa Kaptan komutan tayin edilmiştir.

Osman Ağa Ankara'dayken alınan kararlardan bir diğeri de Giresun'da doğrudan doğruya Milli Müdafaa Vekâleti emrinde bulunmak üzere bir alay teşkil edilmesi olmuştur. O sırada Kars'ta bulunan Giresun Milli Taburu bu alayın bünyesinde olacak ve dolayısıyla hususi bir kıta olmaktan çıkacaktır. Nitekim Müdafaa-i Milliye Vekâleti tarafından Giresun Askerlik Şubesi ve Mıntıka Kumandanlığına verilen 1 Ocak 1921 tarihli emirle Milli Müdafaa Vekâletine bağlı olmak kaydıyla Giresun'da bir alay teşkil edilmesi istenmiştir. Buna göre; Giresun'da teşkiline başlanacak olan Alay, Giresun Müdafaa-ı Hukuk Reisi Osman Ağa'nın doğrudan kumandanı olduğu ve henüz Kars'ta bulunan Gönüllü Taburundan başka üç taburdan oluşacak ve Osman Ağa ayrıca bu Alayın Fahri Kumandanı unvanını taşıyacaktır. Bu alayın komutanı da Tirebolulu Binbaşı Hüseyin Avni Bey olacaktır.

1921 yılı Ocak ayı başında Batı Cephesinde Yunan ordusunun ileri taarruzunun başladığı günlerde, Giresun Alayının Kocaeli Grubu emrine verilmek üzere Batı Cephesine sevki Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti Vekili Fevzi (Çakmak) Paşa'nın emriyle bildirilmiştir. Bu alayın ilk olarak Karadeniz sahilindeki Akçaşehir'e (Akçakoca) çıkması kararlaştırılmıştır. Bunun üzerine Kars'taki taburun Giresun'a geri dönmesi emredilmiştir. Gönüllü Tabur, Kars'tan dönerek 22 Şubat 1921'de Giresun'a ulaştığında, "4. Milis Taburu" olarak Giresun Alayına katılmıştır.

Bu sırada Koçgiri Ayaklanması tehlikeli bir hal almaya başlamış, (Sakallı) Nureddin Paşa Merkez Ordusu Komutanı olarak bu isyanı tenkile memur edilmiştir. Bir süre sonra Milli Müdafaa Vekâletinden gelen acele şifreli telgrafla 24 saat içinde Giresun Milli Taburunun isyan bölgesine hareketi emredilmiştir. Bunun üzerine 4'üncü Milis Taburu, Osman Ağa'nın kumandasında Koçgiri Ayaklanmasını bastırmak üzere Sivas-Erzincan bölgesine intikal etmek üzere yola çıkmıştır. Her tarafta kar, fırtına olmasına rağmen Osman Ağa 652 mevcutlu taburuyla 11 Mart 1921 tarihinde hareket etmiş, Tabur 18 Mart'ta Şebinkarahisar'a, müteakiben Refahiye'ye ulaşmıştır.

Bu sırada Tirebolulu Binbaşı Hüseyin Avni Bey, Giresun Nizamiye Alayının Batı Cephesine intikal edecek olan diğer unsurları için gereken hazırlıklarla meşgul olmuştur. 1 Nisan 1921 de Giresun Alayının 3'üncü Taburu motorlarla Kocaeli Grubuna intikal etmiş, Tabur yollarda fırtına yüzünden parça parça Sinop ve ötesindeki iskelelere çıkmışlardır. Bu tabur 1921 Haziran ayı başında Batı Cephesindeki 57'nci Tümen emrine verilmiş, Afyon Karahisar'dan İnaz'a hareket eden 3'üncü Tabur cephe görevini üstlenmiştir. Hücüm Taburu olarak Batı Cephesinde 57'nci Tümenin emrinde muharebelere katılmıştır. Giresun'da kalan diğer 1'inci ve 2'nci Taburlar ise Alay Komutanı Binbaşı Hüseyin Avni Bey emrinde 16 Nisan 1921'de Ümit Vapuru ile Giresun'dan hareket etmişlerdir. Vapur Samsun'da iken Milli Müdafaa Vekâletinden gelen emir üzerine Samsun ve havalisindeki Pontuşçu çetelerin takip ve tenkiliyle görevlendirilmişlerdir. Hüseyin Avni Bey ve Giresun Gönüllü Alayının (Giresun Nizamiye Alayı) taburları, 1921 Temmuz ayı ortalarına kadar eşkıya tenkil ve takibinde bulunmuşlar, Samsun ve havalisini eşkıyadan temizlemişlerdir.

Giresun Nizamiye Alayı henüz Samsun bölgesindeyken Koçgiri Ayaklanmasını bastırmak üzere Merkez Ordusu emrinde bulunan ve Refahiye bölgesinde olan Osman Ağa kumandasındaki Gönüllü Milis Taburundan üç taburlu bir alay teşkil

edilmesi Merkez Ordusu Komutanı (Sakallı) Nuretin Paşa tarafından emredilmiştir. Bu alay 44'üncü Alay adını almıştır. Erkân-ı Harbiye Reisi Fevzi (Çakmak) Paşa'da Milli Müdafaa Vekâletine gönderdiği 30 Mayıs 1921 tarihli tezkere ile Merkez Ordusunun harp nizamına dahil edilen 44'üncü Alayın tamamının Merkez Ordusu mıntikasına verilmesini, Osman Ağa'nın Fahri Komutanlığına istihdamının yapıldığı 44'üncü Alayın Komutanlığına ise uygun bir kişinin tayin edilmesini istemiştir. Nitekim Haziran 1921'de bu Alayın Komutanlığına Yarbay Mehmet Veysi Bey atanmıştır.

Osman Ağa ayaklanma bölgesinden döndükten sonra Samsun Depo alayı olarak adlandırılan 47'nci Alayın düzenlenmesi işini üstlenmiştir. Samsun, Giresun ve civar bölgelerden verilen askerler, yeni tayin edilen subaylarla birlikte 47'nci Alay, Osman Ağa'nın emrine verilmiştir. Binbaşı Hüseyin Avni Bey emrindeki esas Nizami Alay ise 42'nci Alay adını almıştır. Böylece Giresun Gönüllü Alayları numaralandırılmıştır. Batı Cephesine intikal etmeden önce her iki alayın taburlarının eksiklikleri, Samsun'daki 15'inci Tümen Komutanlığı kontrolünde tamamlanmaya çalışılmıştır. Hüseyin Avni Bey ve Osman Ağa komutası altındaki 42 ve 47'nci Giresun Gönüllü Alayları, 14 Temmuz 1921 tarihinde Batı Cephesine hareket ederken, 44'üncü Alay Pontus çetelerine karşı yürütülen harekate devam etmek üzere Merkez Ordusuna bağlı olarak Samsun bölgesinde kalmıştır. 44'üncü Alay, Sakarya Meydan Muharebesi'nin sonlarına doğru Batı Cephesine sevk edilmiştir.

Giresun Gönüllü Alayları cepheye ulaştığında Başkomutan Mustafa Kemal Paşa da karargâhı ile Alagöz'dedir. 1921 yılı 23 Ağustos günü Sakarya Meydan Muharebesi başladığında; Giresun Gönüllü Alaylarından, Batı Cephesi Komutanlığına doğrudan bağlı olan ve Giresunlu Osman (*Topal Osman*) Ağa'nın kumandasındaki 47'nci Alay, 57'nci Fırka'nın; 42'nci Alay da Albay Selahattin Adil kumandasındaki 2'nci Gruba bağlı 4'üncü Tümenin emrine verilmiştir.

Bu Alayların Sakarya Meydan Muharebesinin kazanılmasına büyük katkıları olmuş, aynı zamanda büyük zayıf vermişlerdir. Kayıplar en çok 25 Ağustos günü Mangaltepe'ye yapılan taarruzlarda verilmiştir. Cepheye İzciler mevkinde karargâhlarını kurduktan sonra gelen emir üzerine bu mevkiyi 47'nci Alay'a bırakarak Haymana civarındaki Mangaltepe mevkiine giden 42'nci Alay, 25 Ağustos günü Mangaltepe'de hemen savaşa girmiştir. 47'nci Alay da bir taburunu Sakarya Nehri boyunda bırakarak diğer iki taburuyla Mangaltepe'ye gelmiş ve 42'nci Alayla birlikte savaşa devam etmiştir. 4'üncü Tümen Piyade Tugay Komutanı Yarbay Esat Faik Bey, 28 Ağustos 1921 tarihinde burada şehit olmuştur. Binbaşı Hüseyin Avni Alparslan Bey'de Gökgöz sırtlarında savaşırken aynı gün (28 Ağustos) yaralanmış, Haymana Hastanesinde bacağı kesildikten sonra 30 Ağustos günü hayatını kaybetmiş, şehit düşmüştür. Tirebolulu Binbaşı Hüseyin Avni Bey vefat ettiğinde 45 yaşındadır. 42'nci Alay'ın bağlı olduğu 4'üncü Tümen Komutanı Albay Mehmet Sabri (Erçetin) bu muharebelere ilişkin raporunda şöyle yazmıştır: "*Subay zayıfatı çok fazladır. Hücum Taburunda yalnız iki subay kalmıştır. 42'nci Alay Kumandanlığı bir yedek teğmenin elindedir.*"

Hüseyin Avni Bey'in şehit olması öncelikle Giresun halkını yasa boğmuştur. 22 Eylül 1921 tarihli "Yeni Giresun" gazetesinde Bekir Sükuti Bey, "Büyük Kahraman Alparslan Bey'in Şehadeti" başlıklı yazısında duymuş oldukları üzüntüyü dile getirirken; onun karakterinden, vatanperverliğinden, cesaretinden söz etmiştir. Bundan başka "Yeni Giresun" gazetesinin yazar ailesinden olduğunu belirttiği Alparslan Bey'in yalnız kışlada değil, kalemiyle de çalışmaya hizmet etmiş bir Türkçü olduğunu, Giresun'da bulunduğu sürece her gün matbaa ve idarehaneye geldiğini, gazetenin geniş nüshalarında Türk tarihine ve toplumsal ahvaline ait birçok makalesinin bulunduğunu dile getirmiştir.

Hüseyin Avni Bey, 1925 yılında TBMM tarafından kabul edilen 400 sayılı kanun ile Kırmızı Kurdeleli İstiklal Madalyası ile taltif edilmiştir. 14 Kasım 1925 tarihinde TBMM'de, Başvekâletten gelen kanun teklifini içeren 3/486 numaralı tezkere ve Müdafaa-i Milliye Encümeni mazbatasını görüşmek üzere okunmuştur. Meclis'te yapılan bu görüşmede, "*İstiklal*

Muharebatına iştirak ederek ve muhtelif tarihlerde şehit olan 196 zabıt ve 117 neferin 400 numaralı kanun mucibince ailelerine İstiklal Madalyası verilmesi hususunda Başvekâletten gelen tezkere ve merbut künyeleri tetkik ettik. 196 zabıttan şimdilik inha evrakı gelen 94 şehit zabıtın ailesine İstiklal Madalyasının verilmesine ve İstiklal Muharebatında şehit olan yalnız 117 nefer olmayıp bilcümle şehit efrat künyelerinin gönderilmesi hususunun Müdafaa-i Milliye Vekâletine iştirak buyrulmasına” karar verilmiştir. Bu karara göre İstiklal Madalyası verilecek 94 subay içinde Hüseyin Avni Bey, “4’üncü Fırka 4’nci. Alay Kumandanı Piyade Binbaşı Hüseyin Avni Efendi, Emin, Tirebolu” kaydı ile yer almıştır. Hüseyin Avni Bey’in madalya numarası 3167’dir.

Tirebolulu Binbaşı Hüseyin Avni Bey, Sakarya Meydan Muharebesine gelinceye kadar Makedonya’dan Kafkas Cephesine uzanan askeri safahatında Balkanlarda yaşanan isyanları, toprak kayıplarını, Birinci Dünya Savaşı sırasında Doğu Anadolu’nun, Karadeniz bölgesinin işgalini, yerli işbirlikçilerin ihanetini görmüştür. Millî Mücadele sırasında yurdun kurtarılması için görev mıntıkası olan Doğu Karadeniz bölgesinde halkın direnişe geçirilmesi hususunda büyük gayret gösteren, bölgedeki Pontus çetelerine karşı cesurca karşı duran Hüseyin Avni Bey, aynı zamanda bir kalem erbabı olarak yazılarıyla da vatanperperverliğini ortaya koymuştur. “Alparıslan” mahlasıyla Erzurum’da “Albayrak” gazetesinde, Giresun’da “Yeni Giresun” ve “Gedikmaya” gazetelerinde, İstanbul’da “Türk Yurdu” dergisinde Türk dili, etnografyası ve kültürü üzerine yazıları yayımlanmıştır. Trabzon vilayetinin etnografi ve tarihi hakkında kaleme almış olduğu 24 sayfalık “Trabzon İli Laz mı? Türk mü?” adlı küçük bir kitabı bulunmaktadır. Hüseyin Avni Bey’in çocuğu yoktur, mezarı Haymana’dadır, Yıllar sonra Haymana ve Tirebolu Belediyesinin çabalarıyla Haymana’da adına bir anıt mezar yapılmış ve bu anıt mezar 13 Eylül 1921 tarihinde açılmıştır.

Tirebolulu Binbaşı Hüseyin Avni Bey ve Giresunlu Osman Ağa, Gönüllü Alaylarının başında savaşa katılırlarken kumandalarındaki bu Alaylar aslında birer yerel güç niteliği taşıyordu. Söz konusu Alayların teşkil edilmesi gerek Giresunlu Osman Ağa’nın ve gerekse Hüseyin Avni Bey’in büyük gayret ve fedakârlıkları ile gerçekleşmiştir. Giresun Gönüllü Alayları, kuruluş ve yüklendikleri görev itibarıyla “Topyekûn Harp” kavramına seçkin birer örnek olarak gösterilir. Sonuç olarak 1925 yılında İstiklal Madalyası ile ödüllendirilen Tirebolulu Binbaşı Hüseyin Avni Alparıslan Bey’in tüm askerlik hayatı boyunca yerine getirdiği vazifeler, çalışkanlığı ve cesaretiyle birlikte vatanseverliği, aynı zamanda kalem erbabı olarak Türklüđe ilişkin kaleme almış olduğu risale ve yazılar birlikte düşünöldüğünde, onun Giresun’un her zaman gurur duyacağı bir evladı olduğunu söylemek yanlış bir değerlendirme olmayacaktır.

Fatma Rezzan ÜNALP

KAYNAKÇA

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Daire (ATASE) Başkanlığı Arşivi, Birinci Dünya Harbi (BDH) ve İstiklal Harbi (İSTH) Katalogları.

Milli Savunma Bakanlığı (MSB) Arşivi, Hüseyin Avni Bey’in Şahsi Subay Dosyası.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi, Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı, İMT, T15, 3167.

AK, Mehmet, “Makedonya’da Eşkıyalık ve Bulgar Asi Çakalarof”, **Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi**, C.1, S.1, Haziran 2011.

BEYDİLLİ, Kemal, “II. Abdülhamid Devrinde Makedonya Mes’elesine Dair”, **Osmanlı Araştırmaları Dergisi**, C. 9, S.9, İstanbul 1989.

BEYOĞLU, Süleyman, **Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa**, Bengi Yayınları, İstanbul 2009.

BIYIK, Murat, "Topal Osman Ağa'nın Hayatı ve Bibliyografyası", **Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Giresun 2022.

ÇAPA, Mesut, **Sorularla Millî Mücadele**, Ankara Üniversitesi TİTE Yayınları, Ankara, 2024.

EMECEN, Feridun-A. Yüksel-İ. Keskin, **Görel Tarihi: Kuruluşu ve Yükselişi, Görel Belediyesi** Yayınları, İstanbul 2019.

FİKRİ, Bekir, **Balkanlarda Tedhiş ve Gerilla Grebene**, Belge Yayınları, İstanbul 1976.

GOLOĞLU, Mahmut, **Trabzon'un Tarihi**, Serander Yayınları, Trabzon 2013.

GÖRGÜLÜ, İsmet, **On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922**, TTK Yayınları, Ankara 2014.

HACIFETTAHOĞLU, İsmail, **Sakarya Şehidi Hüseyin Avni Bey**, Atlas Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2003.

TOPALLI, Osman Fikret, **Müdafaa-i Hukuk ve İstiklâ Harbi Tarihlerinde Giresun**, (Haz. Veysel Usta-Mustafa Çulfaz), Serander Yayınları, Trabzon 2017.

TBMM Zabıt Ceridesi, 2. Dönem 4. Yasama Yılı, 19.Celse, Sekizinci İctimâ, 14 Kasım 1925.

Türk İstiklal Harbi: Batı Cephesi: 5'inci Kısım 2'nci Kitap: Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos-13 Eylül 1921) ve Sonraki Harekât (14 Eylül-10 Ekim 1921), Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yayınları, Ankara 1973.

ÜNAL, Levent, "Birinci Dünya Harbinde Bayburt Çevresinde Gerçekleşen Muharebelerin Harp Prensiplerine Göre Değerlendirilmesi", **XIX. Yüzyıldan Günümüze Bayburt Sempozyumu (28-30 Mayıs 2014)**, ATAM Yayınları, Ankara 2015.

ÜNALP, F. Rezzan, **Birinci Dünya Harbinde Karadeniz**, Serander Yayınları, Trabzon, 2019.

YÜKSEL, Ayhan, **Tirebolu'dan Simalar**, Arı Sanat Yayınevi, İstanbul 2005.

YÜKSEL, Ayhan, **Giresun Tarihi Yazıları**, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2007.

YÜKSEL, Ayhan, **Giresun Tarihinden Sayfalar**, Giresun Valiliği Yayınları, Giresun 2009.

01/04/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/huseyin-avni-alparslan-bey-1876-1921/?pdf=7735> adresinden erişilmiştir